

**Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка**

Кафедра іноземних мов і методик їх навчання

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор навчально-педагогічної роботи
М. Б. Боднар М. Б. Боднар
«*серпень*» 2024 року



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИЙ КУРС ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

спеціальність **014.02 Середня освіта (Польська мова і література)**

освітньо-професійна програма **«Середня освіта (Мова і література) (польська)»**

Кременець – 2024

Готов О.Л. Робоча навчальна програма з ОК «Загальнотеоретичний курс польської мови» [для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 014.02 Середня освіта (Польська мова і література) за освітньо-професійною програмою першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Середня освіта (Мова і література) (польська)»]. 2024 р. 27 с.

Розробник:

Готов О.Л. доктор філологічних наук, професор.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри іноземних мов і методик їх навчання.

Протокол №1 від 1 серпня 2024 року.

Завідувач кафедри іноземних мов
і методик їх навчання



В.В. Кучер

1. Вступ

Навчальна дисципліна «Загальнотеоретичного курсу польської мови» є однією із засадничих та ключових професійно-орієнтованих нормативних дисциплін для спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література) (польська), яка викладається на IV курсі в обсязі 6 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS)

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативний компонент	
Модулів – 2	Спеціальність: 014.02 Середня освіта (Польська мова і література)	Курс	
Змістових модулів – 7		4-й	4-й
	Семестр		
Загальна кількість годин – 180	Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Мова і література) (польська)	Лекції	
		42	10
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2/4 год.; самостійної роботи студента – 1,8 год.	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Практичні, семінарські	
		40	10
		Самостійна робота	
		98	160
		Вид контролю	
Залік, екзамен			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 45 % до 55 %;

для заочної форми навчання – 11 % до 89 %;

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу

Курс «Загальнотеоретичний курс польської мови» має на меті досягнення розуміння студентами закономірностей граматичної будови польської мови, підвищити мовну компетенцію і загальну мовну культуру майбутніх фахівців. Спонукає студентів до наукових досліджень у галузі граматики та лексикології польської мови

Основними завданнями теоретичного курсу є:

– опис граматичної системи сучасної польської мови та її підсистем, які утворюються на основі взаємодії граматичної будови та лексичного складу мови. У завдання курсу включено визначення основних мовних одиниць, визначення предмету і методів вивчення морфології і синтаксису і розкриття специфіки їхньої взаємодії.

– ознайомлення студентів із ключовими компетентностями вчителя

польської мови та сучасною концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти;

- ознайомлення з розділами філології, термінами мовознавства та літературознавства, основними поняттями, якими ця наука оперує, специфікою одиниць різних рівнів, зв'язків між ними, прийомами виокремлення одиниць і визначення їх статусу;

- формування здатності оперувати засадами і поняттями літературознавства під час виконання практичних завдань, здійснювати виділення одиниць різного рівня у літературних текстах, давати їм характеристику;

- окреслення траєкторії підготовки вчителя-словесника на гуманітарно-технологічному факультеті на рівні освітнього ступеня бакалавра;

- стимулювання прагнення до творчого пошуку й реалізації нових ідей, до самопрезентації результатів власної професійної діяльності; здатність до керування власним життям і кар'єрою;

- ознайомлення студентів із принципами академічної доброчесності;

- формування мотивації до вдосконалення власної мовної, літературної, комунікативної, дослідницької компетентностей, прагнення пізнавати культурні надбання українського та польського народів й людства загалом.

Вивчення курсу «Загальнотеоретичний курс польської мови» спрямоване на формування у студентів таких **професійних компетентностей**:

Інтегральної компетентності (ІК):

Забезпечення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти під час навчання польської мови, що передбачає застосування певних теорій і методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов; здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти; наявність *soft skills*, які дозволяють дотримуватися правил академічної доброчесності, бути успішними, комунікативними, відповідальними, працювати на управлінських посадах і в команді, вміння вирішувати конфліктні ситуації, управляти власним часом і дотримуватися реченців, здатність переносити набуті навички на сферу професійної діяльності та застосовувати їх у позапрофесійному контексті.

Загальних компетентностей (ЗК):

ЗК1. Здатність використовувати знання з іноземної мови усно та письмово в професійній діяльності.

ЗК8. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії.

ЗК10. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

ФК1. Здатність до застосування сучасних методологічних, наукових і

практичних основ предметної спеціалізації, наукових методів пізнання в освітньому процесі, здатність використовувати інновації у професійній діяльності та застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

ФК6. Здатність адекватно використовувати мовленнєві одиниці, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі професійної та міжособистісної комунікації, володіння різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах, перенесення лінгвістичних знань і навчально-практичного досвіду в процес навчання польської мови, до розвитку мовної уваги та виявлення подібностей і відмінностей у різних мовах.

ФК7. Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів.

ФК11. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати польську мову на рівні не нижче B2 у професійному колі, дотримуватися сучасних мовних норм, володіти різними видами мовленнєвої діяльності, здатність до формування мотиваційного контексту для продуктивного навчання польської мови й утвердження ролі польської мови як засобу комунікації.

ФК17. Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей, ціннісні ставлення, розвивати в учнів критичне мислення.

Результати навчання (РН):

РН2. Володіти комунікативною мовленнєвою компетентністю з польської мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти) на рівні B2, виявляти здатність вдосконалювати та підвищувати власний фаховий рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.

РН8. Демонструвати уміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання у сфері дисциплін загальної та професійної підготовки при розв'язанні практичних соціально-професійних та лінгводидактичних завдань, обирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання.

РН11. Знати мовну норму, соціокультурну ситуацію розвитку польської мови, особливості використання мовних одиниць у різних комунікативних контекстах, мовний дискурс сучасності.

РН13. Планувати, проєктувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі набутих компетентностей із дисциплін професійної підготовки.

4. Програма навчальної дисципліни

Фонетика і фонологія

1. Предмет фонетики. Теоретичне і практичне значення вивчення фонетики. Три аспекти вивчення звуків мовлення. Органи мови та слуху і їх функції у процесі артикуляції та перцепції звуків мови. Звук як явище акустики. Акустичні властивості звуків.

2. Система голосних: артикуляційна та акустична характеристика голосних, основні принципи класифікації голосних. Носові голосні, особливості їх артикуляції. Напівголосні (нескладотворчі) *i* та *u*. Артикуляційна та акустична

характеристика приголосних. Основні принципи класифікації приголосних (за місцем, способом творення та участю голосових зв'язок у процесі артикуляції). М'які, тверді та пом'якшені звуки. Асинхронічна палатальність.

3. Три фази звуків. Позиційні асиміляції звуків у процесі мовлення. Асиміляція в середині слова та на межі слів. "Живі" та "мертві" асиміляційні процеси. Прогресивні та регресивні асиміляції. Асиміляція за дзвінкістю-глухістю. Асиміляція за місцем творення. Асиміляція за способом творення. Вимова приголосних в абсолютному кінці слова. Спрощення в групах приголосних. Міжслівна фонетика: варшавська та краківська вимови. Транскрипція та її типи.

4. Наголос у польській мові. Слова і форми з наголосом на третьому та четвертому з кінця складах. Проклітики та енклітики. Поняття складу. Види складів. Правила поділу слів на склади.

5. Поняття про орфоепію орфоепічну норму. Кодифікація вимови.

6. Основні тенденції розвитку фонетичної системи сучасної польської мови. Наголос, вагання наголосу.

Орфографія

1. Основні принципи польської орфографії (фонетичний, морфологічний, історичний та умовний). Правила написання *ó-u*; правопис літер *a, e* та буквосполучень *o, e* + носовий приголосний; правила вживання літер *i, j*. Історичні передумови написання *rz-ż, ch-h, ó-u*.

2. Правопис окремих типів дериватів (префікси *z-* (*z-, s-, ś-*), *wz-* (*wz-, wez-, ws-, wes-*), інших префіксів, що закінчуються на приголосний (*bez-, nad-, ob-, od-, pod-, przed-, roz-, w-*)); правила написання подвоєних приголосних; прикметники на *-ski, -cki, -dzki*; іменники на *-stwo, -ctwo, -dztwo*; іменники на *-szczyzna, -cczyzna, -dczyzna*.

3. Правопис складних слів типу (*lwipyszczyzna*) написання разом та окремо утворень типу *obco brzmiący, łatwo zrozumiały*; правопис словосполучень типу *artysta malarz, pies przewodnik*; правопис складених прикметників; правопис числівника *ról* та *ćwierć*.

4. Правила написання прийменникових конструкцій, дериватів, утворених від прийменникових словосполучень та складених прийменників. Правопис слів з префіксами слов'янського та іноземного походження (правопис префіксів *niby-, quasi-*). Правопис займенникових конструкцій. Написання складених займенників типу *ten sam, taki sam*. Правопис слова *jak* та *indziej*. Правопис часток (*bądź, bodaj, byle, chyba, ci, co, lada, niech, niechaj, no, oby, też, to, tu; -że, -ż, -li*). Написання заперечної частки *nie* разом та окремо. Правопис *-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście*.

5. Уживання дефіса (правопис слів типу *pseudo-Polak, eks-Amerykanin*; написання географічних назв типу *Bielsko-Biała*; правопис складених прикметників типу *biało-czerwony*; правопис двочленних іменників типу *laska-parasol, kupno-sprzedaż*).

6. Уживання великої та малої літери: синтаксичний, семантичний, емоційний принцип. Можливість варіантного написання.

Морфологія

1. Предмет та обсяг морфології. Широке та вузьке розуміння морфології. Розділи морфології: словозміна (відміна та дієвідміна), словотвір, морфонологія та морфотактика. Проблема меж між одиницями словозміни та словотвору. Поняття

морфеми, морфу і алломорфу. Лексичні, словотвірні, граматичні морфеми. Класифікації морфем. Функції морфем.

2. Поняття слова. Критерії вирізнення слова. Слово: орфографічне; фонологічне; текстове; словникове; граматичне. Способи вирізнення слів за різними класифікаційними критеріями. Межі слова. Початкова форма слова. Лексичне та граматичне значення слова. Аналітичні та синтетичні граматичні форми.

3. Поняття парадигми. Межі лексеми. Синкретизм як ідентичність форм у межах парадигми однієї лексеми. Граматична омонімія як ідентичність форм у межах парадигм різних лексем. Серійні й одиничні синкретизми. Синонімія граматичних форм. Функції граматичних синонімів.

4. Проблема поділу слів на частини мови. Складні щодо класифікації розряди слів: можливі розв'язання. Традиційна („шкільна”) класифікація частин мови. Семантична класифікація частин мови Тадеуша Мілевського. Морфологічна класифікація частин мови Зигмунта Салоні. Поняття про синтаксичну класифікацію частин мови (Роман Ляковський, Генрик Врубель). Класифікація частин мови в граматиці Януша Струтинського.

5. Поняття граматичної (морфологічної) категорії. Типологія морфологічних категорій. Іменні та вербальні категорії; флексійні (парадигматичні) та класифікуючі (селективні) категорії; внутрішньотекстові (синтаксично залежні, первинно синтаксичні) і зовнішньотекстові (синтаксично незалежні, первинно семантичні) категорії; детермінуючі (синтаксично узалежнюючі) та детерміновані (синтаксично узалежнені) категорії.

6. Морфологічна категорія роду. Відношення між граматичним родом та статтю денотатів. Проблема семантичності чи асемантичності категорії роду польських іменників. 5 граматичних родів у польській синтаксичній теорії родів. Проблема “чоловічо-тваринного” роду іменників типу *trup, walc, fiat*. Особливості реалізації форм знахідного відмінка однини іменників “чоловічо-тваринного” роду із нетваринним значенням. Суперечність між семантичним та синтаксичним критеріями класифікації родів. Проблема іменників подвійного роду. Омоніми типу *ten boa, to boa*. Стилістичні функції та нормативний статус деяких варіантних родових форм. Регіональне мотивування родових варіантів. Відмінності в реалізації категорії роду в польській та українській мовах.

7. Морфологічна категорія числа. Вартості категорії числа. Зовнішньотекстовий характер категорії числа іменників. Категорія числа іменників *pluralia tantum* і *singularia tantum*. Іменники, що піддаються лічбі, та іменники, що не піддаються лічбі, серед іменників *pluralia tantum*. Категорія числа власних назв. Уживання форм однини в узагальненому значенні. Відмінності в реалізації категорії числа в польській та українській мовах. Відмінювання іменників *pluralia tantum*.

8. Морфологічна категорія відмінка. Проблема семантичності чи асемантичності відмінків. Теорія відмінків Єжи Куриловича: граматичні та конкретні відмінки. Чинники вибору одного із спільнофункційних відмінкових закінчень. Тверда та м'яка основи іменників. Іменники, основа яких закінчується на функціонально м'який приголосний. Роль основи іменника у виборі одного із спільнофункційних закінчень.

9. Поняття про категорію депреціативності. Характеристика депреціативності іменників та інших частин мови. Семантичність і асемантичність категорії депреціативності. Варіантність форм називного відмінка множини іменників чоловічо-особового роду: проблема депреціативних форм.

10. Іменник.

10.1. Іменник як частина мови. Іменник у різних класифікаціях частин мови. Граматичні категорії іменника.

10.2. Відміна іменників чоловічого роду в однині: огляд закінчень. Варіанти закінчень відмінкових форм іменників чоловічого роду та їхня мотивація. Чинники, що визначають вибір одного із спільнофункційних закінчень. Морфологічні характеристики форм словозміни іменників чоловічого роду. Родовий та знахідний відмінки однини іменників чоловічого роду: спільнофункційні та варіантні закінчення. Давальний відмінок однини іменників чоловічого роду: домінування закінчення *-owi*. Орудний, місцевий та кличний відмінки однини іменників чоловічого роду. Особливості керування різними відмінками тих самих дієслів у польській та українській мовах.

10.3. Відміна іменників чоловічого роду в множині: огляд закінчень. Варіанти закінчень відмінкових форм іменників чоловічого роду та їхня мотивація. Чинники, що визначають вибір одного із спільнофункційних закінчень. Називний, родовий та знахідний відмінки множини іменників чоловічого роду: спільнофункційні та варіантні закінчення.

10.4. Відміна іменників жіночого роду: огляд закінчень. Варіанти закінчень відмінкових форм іменників жіночого роду та їхня мотивація. Чинники, що визначають вибір одного із спільнофункційних закінчень. Морфологічні характеристики форм словозміни іменників жіночого роду. Особливості творення та вживання форм кличного відмінка однини особових іменників жіночого роду. Варіантність форм родового відмінка множини іменників жіночого роду. Специфіка форм знахідного відмінка множини іменників жіночого роду порівняно з українськими.

10.5. Відміна іменників середнього роду: огляд закінчень. Варіанти закінчень відмінкових форм іменників середнього роду та їхня мотивація. Чинники, що визначають вибір одного із спільнофункційних закінчень. Морфологічні характеристики форм словозміни іменників жіночого роду. Особливості відмінювання іменників середнього роду, що закінчуються на *-ę* та *-um*. Специфіка відмінювання іменників *oko, ucho, dziecko, ziele, nasienie, niebo, dobro, zło*.

10.6. Складні випадки відмінювання іменників. Суплетивні форми. Відмінювання іменників на *-anin*. Відмінювання іменників *tydzień, brat, przyjaciel, ksiądz, miesiąc, pieniądze* та ін. Особливості словозміни польських та іноземних імен та прізвищ, польських географічних назв.

11. Прикметник.

11.1. Прикметник як частина мови. Прикметник у різних класифікаціях частин мови. Граматичні категорії прикметників.

11.2. Відмінювання прикметників чоловічого, жіночого та середнього родів у однині та множині. Особливості творення форм називного відмінка множини. Прикметниковий тип відмінювання іменників.

12. Займенник.

12.1. Займенник як частина мови. Займенник у традиційних та нових класифікаціях частин мови. Проблема обсягу займенника в сучасному польському мовознавстві: можливі вирішення. Проблема займенника в класифікації частин мови Зигмунта Салоні та в „Академічній граматиці польської мови”. Традиційні типи займенників з огляду на семантичні та граматичні критерії. Статус слова *się* в польському мовознавстві, особливості функціонування слова *się* в польській мові.

12.2. Морфологічні категорії займенників прикметникового, числівникового, прислівникового типів. Особливості реалізації граматичних категорій займенників іменникового типу: словозмінний та класифікаційний, синтаксичний і семантичний, детермінуючий і детермінований характер.

12.3. Відмінювання займенників прикметникового, числівникового та іменникового типів. Особливості вживання повних та коротких форм особових займенників. Форми знахідного відмінка займенників *ono, one* (порівняно з українськими відповідниками). Стилiстичні особливості вживання польських особових займенників порівняно з їхніми українськими відповідниками. Особливості вживання форм заперечних займенників *nie* і *niczego*. Стилiстична мотивація вживання повних та коротких форм присвійних займенників. Семантичні та синтаксичні особливості вживання займенників *który, jaki*.

12.4. Проблема т. зв. гонорифікативних займенників у сучасному польському мовознавстві. Місце гонорифікативних займенників у системі польських займенників та в польських граматиках. Проблема гонорифікативних займенників третьої особи (концепція Р. Гуці і М. Лазінського). Критерії розмежування гонорифікативних займенників другої, третьої особи та формально ідентичних з ними іменників. Категорія гонорифікативності. Словозміна польських гонорифікативних займенників. Семантика та прагматика польських гонорифікативних займенників.

13. Числівник.

13.1. Числівник як частина мови. Числівник у традиційних та нових класифікаціях частин мови. Проблема обсягу числівника в сучасному польському мовознавстві: можливі вирішення. Проблема числівника в класифікації частин мови Зигмунта Салоні та в граматиках польської мови. Типи числівників з огляду на семантичні та граматичні критерії. Кількісні (власне кількісні, збірні, дробові) та порядкові числівники. Проблема т. зв. багатоконпонентних (складених) числівників у польському мовознавстві: можливі розв'язання. Означені та неозначені числівники. Периферійний характер деяких неозначених числівників.

13.2. Морфологічні категорії кількісних (власне кількісних, збірних, дробових та ін. (прикметникового типу)) та порядкових числівників. Морфологічні категорії неозначених числівників. Словозмінний та класифікаційний, синтаксичний і семантичний, детермінуючий і детермінований характер граматичних категорій числівників різних розрядів.

13.3. Відмінювання числівників від одного до чотирьох: особливості вживання варіантних форм. Чоловічо-особові та нечоловічо-особові форми називного та знахідного відмінків власне кількісних числівників. Відмінювання числівників від п'яти й вище. Варіантні форми в орудному відмінку: особливості вживання. Особливості відмінювання т. зв. багатоконпонентних кількісних числівників; варіантність форм.

13.4. Статус збірних числівників: словозмінні форми чи самостійні лексеми. Особливості творення збірних числівників. Особливості вживання збірних числівників з певними семантичними та структурними типами іменників (польсько-українські відмінності). Відмінювання збірних числівників, розширення основи. Особливості відмінювання т. зв. багатоконпонентних збірних числівників; варіантність форм.

13.5. Власне кількісні числівники від двох до чотирьох у синтаксичних структурах з іменником (з прикметником) і дієсловом. Синтаксичні зв'язки

числівників від п'яти й вище з іменником (з прикметником) і двесловом. Особливості синтаксичних зв'язків т. зв. багатоконponentних кількісних числівників. Синтаксичні зв'язки слів *tysiąc, milion, miliard*. Збірні числівники у синтаксичних структурах з іменником і дієсловом.

13.6. Межі категорії дробових числівників. „Ядерні” та „периферійні” дробові числівники. Проблема статусу та словозміни т. зв. багатоконponentних дробових числівників. Особливості словозміни та вживання деяких застарілих дробових числівників (типу *rółtrzecia*).

13.7. Відмінювання порядкових числівників. Особливості відмінювання багатоконponentних порядкових числівників. Крапка в текстах з порядковими числівниками. Нові тенденції вживання польських числівників різних типів: економія зусиль, вирівнювання форм до системних.

14. Дієслово.

14.1. Проблема меж дієслова. Дієслово в традиційних та нових класифікаціях частин мови. „Властиві” та „невластиві” дієслова в класифікації частин мови Зигмунта Салоні. Дієслівні форми. Проблема дієприкметників та герундіїв як дієслівних форм. Семантичні характеристики дієслів.

14.2. Вербальні граматичні категорії. Категорії особи, часу, способу: характеристика за типологією граматичних категорій. Проблема статусу категорії стану; синтаксичні ознаки. Проблема статусу категорії виду: словозмінні та словотвірні характеристики. Перехідність та неперехідність дієслів.

14.3. Дієвідміни польського дієслова. Традиційний у польському мовознавстві поділ на дієвідміни. Альтернації в основах теперішнього часу дієслів II та I дієвідмін. Дієслова, що відмінюються водночас за зразком I та III дієвідмін. Система дієвідміни Яна Токарського: переваги і вади порівняно з традиційною класифікацією. Поділ на дієвідміни Романа Ляковського. Складні випадки відмінювання дієслів у теперішньому часі, варіантність форм.

14.4. Парадигми минулого часу польських дієслів. Особливості відмінювання дієслів із м'якою основою, що закінчуються на *-eć*. Особливості відмінювання дієслів, що закінчуються на *-ąć*. Складні випадки відмінювання дієслів з альтернаціями голосних та приголосних в основі (*iść, jeść, usiąść, wziąć, nieść* та ін.). Варіантні форми польських дієслів у минулому часі (альтернативні та рецесивні варіанти).

14.5. Парадигми майбутнього часу польських дієслів. Форми майбутнього часу дієслів доконаного виду. Форми майбутнього часу дієслів недоконаного виду: дві парадигми. Особливості функціонування форм майбутнього часу з інфінітивом та з дієсловом у формі минулого часу в сучасній польській мові.

14.6. Словозмінний та словотвірний характер виду польських префіксальних дієслів. Особливості творення префіксальних дієслів доконаного виду за допомогою префіксів, відмінних від префіксів в українських семантичних відповідниках цих дієслів.

14.7. Парадигми умовного способу дієслів. Творення форм умовного способу дієслів. Функціональні особливості форм умовного способу дієслів, їхня роль у польському мовленнєвому етикеті. Синтаксичні особливості вживання форм умовного способу дієслів (особливості на тлі українських відповідників).

14.8. Парадигми наказового способу дієслів. Творення форм наказового способу дієслів. Функціональні особливості форм умовного способу дієслів (польсько-українські паралелі та відмінності). Обмежене функціонування форм

першої особи однини наказового способу польських дієслів. Варіантні форми наказового способу деяких польських дієслів.

Синтаксис

1. Синтаксис як наука і мовний рівень. Предмет вивчення синтаксису як науки. Словосполучення і речення як синтаксичні одиниці. Проблема виділення та аналізу типів синтаксичних одиниць у польському та українському синтаксисі. Елементарні синтаксичні одиниці та неелементарні синтаксичні одиниці-конструкції. Синтаксичні одиниці як одиниці мови і мовлення. Словоформа.

2. Синтаксичні зв'язки. Граматичні засоби вираження зв'язку між словами. Види синтаксичних зв'язків у реченні і словосполученні: сурядність і підрядність. Поняття „składniki”, „zespoły” і „szeregi”. Словосполучення. Типи синтаксичного зв'язку в підрядних і сурядних словосполученнях. Типи словосполучень за будовою. Типи підрядних словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Семантико-синтаксичні відношення у словосполученні.

3. Просте речення. Три аспекти речення: формальний, семантичний і комунікативний. Категорія предикативності. Дієслово в особовій формі як основна ознака речення в польській граматичній традиції. Структурно-семантична організація простого речення. Проблеми трактування речення. Аспекти вивчення речення в польському та українському синтаксисі. Формально-синтаксична типологія простого речення. Синтаксичні функції.

4. Традиційне вчення про члени речення. Головні члени речення. Сучасні підходи польських і мовознавців до класифікації членів речення. Другорядні члени речення. Підмет як один з головних членів речення. Форми вираження присудка та його смислоутворювальна функція в реченні. Прямий і непрямий додаток. Функції додатка в реченні. Типи та способи вираження означення. Особливості порядку слів при використанні означення: препозиція характеризує чого та постпозиція класифікуює чого означення. Обставина як другорядний член речення. Способи вираження обставини, її типи та функції. Елементи, які не бувають членами речення. Звертання. Функції звертання в реченні, форма його вираження та вживання. Вставні слова і речення.

5. Типологія складного речення. Проблеми дослідження складного речення. Засоби зв'язку частин складного речення. Формально-синтаксична і семантико-синтаксична структура складного речення, їх взаємозв'язок. Комунікативна організація складного речення в українській та польській мовах. Єдність і цілісність змісту та будови складного речення. Сурядність та підрядність у складному реченні. Особливий статус безсполучникових речень у польській граматичній традиції. Різноманітність структурних типів складного речення.

6. Складносурядне речення. Змістові та структурні особливості складносурядних речень. Сполучники в складносурядному реченні.

7. Підрядність як вид синтаксичного зв'язку між частинами складного речення. Типи складнопідрядних речень. Поділ складнопідрядних речень з огляду на функцію, яку виконує залежне речення у відношенні до головного. Складнопідрядні речення: *uzupełniające*, *zastępujące*, *rozwijające*. Загальна характеристика складнопідрядних багатокомпонентних речень. Складні сполучникові речення з різними видами зв'язку. Трактування дієприслівників та дієприслівникових зворотів у складі речення. Особливості узгодження часів між дієприслівниковим зворотом та присудком у реченні в польській мові.

8. Способи передавання чужого мовлення. Пряма і непряма мова. Особливості пунктуації при використанні прямої і непрямої мови в польській. Особливості утворення та використання порівняльних зворотів. Розділові знаки в порівняльному звороті.

Лексикологія, лексикографія, фразеологія

1. Предмет і завдання лексикології. Внутрішня неоднорідність лексикології. Розділи лексикології. Способи трактування лексичного складу (*leksyka* і *słownictwo*). Критерії розпізнавання слів. Поняття лексичної одиниці. Слово як основна лексична одиниця. Лексема та слово (слова в словнику і в тексті). Проблема фразеологізму як лексичної одиниці.

2. Лексика як система. Парадигматичні та синтагматичні зв'язки. Поняття семантичного поля. З історії розвитку теорії семантичних полів. Праці польських учених про семантичні поля.

3. Семантика. Методи аналізу значень: семасіологія й ономасіологія. Значення і поняття. Денотативний, сигніфікативний і конотативний аспекти значення слова. Основні концепції значення. Значення в структуралізмі та когнітивізмі. Семантичні конотації. Експресивно-емоційний складник значення. Лексичне та актуальне (текстове) значення, лексичне та структурне (словотвірне) значення, реальне та етимологічне значення, пряме та переносне значення, основне та вторинні значення. Діахронічні типи змін значення: звуження значення, розширення (генералізація), конкретизація, розподіл значення (значеннєва спеціалізація), пейоративізація, “меліоризація” (*melioryzacja*). Власні назви у значенні загальних. Евфемізми в польській мові.

4. Поняття дефініції. Словникова дефініція. Структура дефініції. *Definiens* і *definiendum*. Система дефініцій, опрацьована для *Словника польської мови* (1958-1969) за редакцією Вітольда Дорошевського. Реальнозначеннєва, структурнозначеннєва, структурна, денотативна, синонімічна, граматична дефініції в польській лексикографії. Структура контекстної дефініції. Контекстна дефініція в *Іншому словнику польської мови* та фразеологічному словнику „*W kilku słowach*”. Переваги контекстної дефініції порівняно з традиційною. Експлікація лексико-семантичної та синтаксичної сполучуваності слів у контекстній дефініції. Когнітивна дефініція. Реконструкція конотацій слів на потреби когнітивної дефініції. Матеріал для творення когнітивної дефініції (деривати, метафори, фразеологізми, прислів'я, тексти різних типів, дані, отримані шляхом анкетування).

5. Проблема багатозначності. Одно- та багатозначні слова. Типи полісемії відповідно до критерію залежності вторинних значень від основного. Метафора, метонімія, синекдоха. Мовна та художня метафори. Полісемія та омонімія. Полігенетична та моногенетична концепції омонімії. Текстові та системні омоніми. Повні та часткові омоніми. Омоформи, омографи, омофони. Фразеологічна омонімія. Так звана “міжмовна омонімія”. Процеси омонімізації та деомонімізації в польській мові. Омонімія як джерело мовного жарту.

6. Семантичні відношення. Лексична синонімія. Функції синонімів. “Рівнозначність” – тотожність значення та “близькозначність” – подібність значення. Антонімія. Типи антонімів. Текстова антонімія: можливі трактування. Псевдо-антоніми. Семантичні, стилістичні синоніми. Синоніми, що відрізняються обсягом денотації.

7. Словниковий склад польської мови. Польська лексика з погляду активного та пасивного запасу. Лексика, спільна для більшості варіантів польської мови. Старий пласт лексики. Критерії, що застосовуються для визначення архаїчності слова. Архаїзм: широке та вузьке розуміння. Архаїзми, виділені за формальним і функціональним критеріями. Застарілі слова. Новий пласт польської лексики. Класифікації неологізмів. Неологізми, що з'явилися одразу ж у повоєнний період та т. зв. неологізми III Речі Посполитої.

8. Поняття "варіанта польської мови". Типи варіантів польської мови і критерії їх виділення. Поняття діалекту і діалектизму. Лексика польських діалектів. Регіональні варіанти польської мови. Статус регіоналізмів у польському мовознавстві. Лексика міських діалектів (*gwar miejskich*). „Львівський балак”.

9. Поняття соціолекту, функції польських соціолектів. Лексика професійної сфери. Професіоналізм і термін. Лексика учнівського та студентського сленгів. Лексика "таємних" соціолектів. Соціолект злочинців. Лексика соціолекту польського війська. Лексика соціолекту футбольних уболівальників. Лексика найновіших соціолектів. Інтерсоціолектна лексика.

10. Запозичення у лексичному складі польської мови з погляду на мову походження і тематичні кола; хронологія запозичень. Типи запозичень з погляду на критерії об'єкту запозичення, ступеня адаптації, шляху та способу запозичення. Англіцизми (американізми) в сучасній польській мові. Інтернаціональна лексика. Запозичення: між пуризмом і толерантністю.

11. Значення терміна «фразеологія». Поняття фразеологічної одиниці. Ознаки фразеологізму. Широке та вузьке розуміння фразеології. Класифікації фразеологізмів. Семантичні класифікації фразеологізмів В. Виноградова, С. Скорупки та А. М. Левицького. Формальна класифікація фразеологізмів С. Скорупки. Функціональна класифікація фразеологізмів А. М. Левицького. Польські фразеологічні словники.

12. Поняття фразеологічної норми. Принципи правильного послуговування фразеологізмами. Поняття фразеологічної інновації. Поняття фразеологічної помилки.

13. Типологія фразеологічних інновацій Станіслава Бомби. Інновації-доповнення, фразеологічні модифікації (інновації-скорочення, інновації-додавання, інновації-заміни, контамінації, регуляції), фразеологічні розширення. Типи фразеологічних інновацій Анни Пайдзінської, Данути Буттлер. Фразеологічні інновації в сучасній пресі. Фразеологічні інновації в рекламі. Функції фразеологічних інновацій у різних типах текстів.

14. Лексикографія, лінгвістична лексикографія, металексикографія. Лексикографія і лексикологія. Історичний ракурс поняття «лексикографія». Історія польської лексикографії.

15. Поняття «словник». Принципи поділу словників за різними критеріями (кількості мов, порядку подання словникових статей, вмісту і характеру словникового матеріалу, призначення і науковість, характеристики адресата, характер нормативізму, часові аспекти, форму, обсяг тощо). Мовні словники та енциклопедії. Загальні та спеціальні словники. Електронні словники. Діахронічні та синхронічні словники. Історичні словники та словники сучасної мови. Активні та пасивні словники. Наукові, науково-популярні, навчальні словники. Словники *a fronte, a tergo*, гніздові, ідеографічні, семасіологічні та ономасіологічні словники. Описові (дескриптивні) та нормативні (прескриптивні) словники.

16. Макроструктура словників різних типів: добір словникового реєстру, порядок подання словникових статей, структура реєстрового слова, омонімія в сітці словника, система відсилань у словнику. Елементи мікроструктури словників різних типів: реєстрове слово, граматична інформація, кваліфікатори, дефініція, ілюстративна частина.

17. Поняття лексикографічної моделі. Традиційна модель польської лексикографії (модель Дорошевського). Елементи традиційної лексикографічної моделі: енциклопедичність, нормативізм, персвазійність. Зміни в традиційній моделі польської лексикографії наприкінці ХХ ст.: обмеження енциклопедичності (сцієнтизму), когнітивний характер опису значень, прагнення до ідеологічної нейтральності в презентації словникового матеріалу.

18. Поняття про електронний словник. Види електронних словників. Словники *offline* і словники *online*. Переваги і вади електронних словників порівняно з паперовими. Історія і сучасний стан електронних словників у Польщі.

19. Поняття корпусу текстів польської мови. Види корпусів. Сучасні корпуси польської мови. Техніка опрацювання словників на основі корпусів. Переваги словників, написаних на основі електронних корпусів текстів.

Мовленнєвий етикет

1. Мовленнєвий етикет поляків на тлі мовленнєвого етикету українців та інших народів. Акти мовленнєвого етикету. „Модель” польської увічливості.

2. Звертання до адресата. Займенники *pan, pani, panowie, panie, państwo* в польському мовленнєвому етикеті: функції другої та третьої особи. Багатозначність лексем *pan / pani*, їхня роль в мовленнєвому етикеті поляків, функції відповідних лексем в українському мовленнєвому етикеті. Перехід на „ти” в польському мовленнєвому етикеті. „Титули” в польському мовленнєвому етикеті (стандартні, професійні, урочисті та ін). Адресативні форми в офіційному та приватному листуванні: прагма- та соціолінгвістична диференціація.

3. Мовленнєві акти представлення себе та інших осіб в офіційних та неофіційних ситуаціях.

4. Акти привітання та прощання в офіційних та неофіційних ситуаціях. Прагма- та соціолінгвістична диференціація актів привітання та прощання. Налагодження мовленнєвого контакту. Ввічлива відмова від налагодження та / або продовження контакту.

5. Прямі і непрямі акти подяки. Функції польського перформатива *dziękuję*. Репліки подяки. Прямі і непрямі акти пробачень. Типи пробачень. Функції польського перформатива *przepraszam*. Репліки пробачень.

6. Акти співчуття та їхні репліки. Вітання з нагоди календарних та приватних (циклічних) свят. Вітання з нагоди певних подій. Передавання вітань.

7. Прохання: прагматика, семантика, форми вираження (на тлі українських відповідників).

Історія польської мови

1. Поняття історії мови. Історія мови як мовознавча дисципліна. Історія мови і історична граматики: спільне і відмінне. Джерела для вивчення історії мови. Поділ джерел з огляду на їх форму, спосіб презентації мовного матеріалу, обсяг. Визначні історики мови. Генеалогія польської мови. Періодизації історії польської мови.

2. Старопольська доба в історії польської мови. *Дописемна епоха*. Значення становлення державності для розвитку польської мови. Роль прийняття християнства. Політичні тенденції і розвиток мови. Найважливіші мовні зміни дописемної епохи: розвиток фонетичного, морфологічного і синтаксичного мовних рівнів. Характеристика словництва дописемної епохи. Найдавніші запозичення.

3. *Писемна епоха*. Поділ писемної епохи на періоди. Старопольська доба. Письменство старопольської доби як прояв розвитку духовної культури. Найважливіші мовні зміни старопольської доби. Зародження польської літературної мови. Мова і стиль письменства старопольської доби. Аналіз тексту “*Bogurodzica*”.

4. Середньопольська доба. Розвиток польської мови протягом 15–18 ст. Зовнішні чинники, що детермінували розвиток мови у середньопольську добу. Найважливіші мовні зміни протягом середньопольської доби. Розвиток орфографії. Лексичний склад польської мови в період середньопольської доби. Розвиток літературної мови. Словники і граматики, написані в цей період. Мова і стиль літератури середньопольської доби. Аналіз тренів Я. Кохановського, вибраних текстів проповідей П. Скарги.

5. Новопольська доба. Розвиток польської мови протягом II пол. 18 ст.–до 1939 р. Культурно-історичні умови розвитку польської мови протягом новопольської доби. Зміни у граматичній системі польської мови. Лексика новопольської доби. Розвиток орфографії. Культурно-мовна діяльність у новопольську добу. Мова і стиль літератури новопольської доби. Лінгвістичний аналіз вибраних балад А. Міцкевича. Народна мова в драмі “*Wesele*” С. Висп’янського.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
МОДУЛЬ 1														
Змістовий модуль 1. Фонетика і фонологія														
Тема 1.	4	2	2				12	2						10
Тема 2.	4	2				2								
Тема 3.	4		2			2	5							5
Тема 4.	3	2				1	3							3
Тема 5.	2					2								
Тема 6.	5		2			3	5							5
Разом:	22	6	6			10	25	2						23
Змістовий модуль 2. Орфографія														
Тема 1.	4	2	2				7	2						5
Тема 2.	5		2			3	2		2					
Тема 3.	4		2			2	8							8
Тема 4.	2	2					5							5
Тема 5.	4		2			2								
Тема 6.	4	2	2				5							5
Разом:	23	6	10			7	27	2	2					23

Змістовий модуль 3. Морфологія												
Тема 1.	2					2	2	2				
Тема 2.	4		2			2	2					2
Тема 3.	4		2			2						
Тема 4.	2					2						
Тема 5.	4		2			2	2					2
Тема 6.	1					1						
Тема 7	2	2										
Тема 8.	2	2										
Тема 9.	4		2			2						
Тема 10. 1.							2					2
Тема 10.2.	2		2									
Тема 10.3.												
Тема 10.4.												
Тема 10.5.							2					2
Тема 10.6.	2	2										
Тема 11.1.	4		2			2						
Тема 11.2.												
Тема 12.1.	5		2			3						
Тема 12.2.												
Тема 12.3.							2					2
Тема 12.4.												
Тема 13.1.	2					2						
Тема 13.2							2					2
Тема 13.3.												
Тема 13.4.							3					3
Тема 13.5.												
Тема 13.6.							2					2
Тема 13.7.												
Тема 14.1	3					3						
Тема 14.2.							2					2
Тема 14.3.												
Тема 14.4.												
Тема 14.5.							2					2
Тема 14.6.												
Тема 14.7.							2					2
Тема 14.8.												
Разом:	43	6	14			23	25	2				23
Змістовий модуль 4. Синтаксис												
Тема 1.	2					2	3					3
Тема 2.	5	2				3	2					2
Тема 3.	3					3	4					4
Тема 4.	5		2			3	2					2
Тема 5	2	2					4		2			2
Тема 6.	1					1	4					4
Тема 7	2					2	2					2
Тема 8	2	2					5		2			4

Разом:	22	6	2			14	26		4			23
МОДУЛЬ 2												
Змістовий модуль 5. Лексикологія, лексикографія, фразеологія												
Тема 1.	4		2			2						
Тема 2.	2	2					2					2
Тема 3	2	2					2		2			
Тема 4.	4		2			2	2					2
Тема 5.	2	2					2		2			
Тема 6.	2					2	2					2
Тема 7.	2					2	2					2
Тема 8.	1					1	2					2
Тема 9.	1					1	2					2
Тема 10.	1					1						
Тема 11.	1					1	2					2
Тема 12.	1					1	3	2				2
Тема 13.	1					1						
Тема 14.	1					1	2					2
Тема 15.	1					1	2					2
Тема 16	1					1						
Тема 17.	1					1						
Тема 18.	1					1	2					2
Тема 19.	1					1	1					1
Разом:	30	6	4			20	28	2	4			23
Змістовий модуль 6. Мовленнєвий етикет												
Тема 1.	2	2					4					4
Тема 2.	2	2					2					2
Тема 3.	6		2			4	3					3
Тема 4.	4					4	4					4
Тема 5	5					5	2					2
Тема 6.	2	2					5					5
Тема 7.	4					4	3					3
Разом:	25	6	2			17	23					23
Змістовий модуль 7. Історія польської мови												
Тема 1	2	2					5					5
Тема 2.	3					3	5					5
Тема 3	2	2					6	2				4
Тема 4.	6		2			4	5					5
Тема 5.	2	2					5					3
Разом:	15	6	2			7	26	2				22
ВСЬОГО	180	42	40			98	180	10	10			160

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	К-ть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Предмет фонетики. Теоретичне і практичне значення вивчення фонетики	2	2

2	Система голосних	2	
3	Наголос у польській мові	2	
4	Основні принципи польської орфографії	2	
5	Правила написання прийменникових конструкцій	2	
6	Уживання великої та малої літери	2	2
7	Морфологічна категорія числа	2	
8	Морфологічна категорія відмінка	2	
9	Складні випадки відмінювання іменників	2	2
10	Синтаксичні зв'язки. Граматичні засоби вираження зв'язку між словами	2	
11	Типологія складного речення	2	
12	Способи передавання чужого мовлення	2	
13	Лексика як система. Парадигматичні та синтагматичні зв'язки	2	2
14	Евфемізми в польській мові	2	
15	Проблема багатозначності. Одно- та багатозначні слова	2	
16	Мовленнєвий етикет поляків на тлі мовленнєвого етикету українців та інших народів	2	
17	Звертання до адресата	2	2
18	Акти співчуття та їхні репліки	2	
19	Генеалогія польської мови. Періодизації історії польської мови	2	
20	Письменство старопольської доби як прояв розвитку духовної культури	2	
21	Новопольська доба. Розвиток польської мови протягом II пол. 18 ст.–до 1939 р.	2	2
Разом		42	10

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-ть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Вимова двознака <i>rz</i> в залежності від позиції у слові	2	
2	Вимова носових голосних <i>ą, ę</i>	2	2
3	Наголос у польській мові	2	
4	Написання <i>ó – u</i>	2	
5	Написання <i>ch – h</i>	2	2
6	Написання <i>rz – ź</i>	2	
7	Чергування голосних і приголосних у польській мові	2	
8	Склад у польській мові. Поділ слів на склади	2	
9	Написання частки <i>nie</i> з різними частинами мови	2	2
10	Кількісні та порядкові числівники	2	
11	Правопис „ <i>ą</i> ”, „ <i>ę</i> ”, „ <i>am</i> ”, „ <i>em</i> ” у закінченнях дієслів	2	
12	Двознаки в польській мові	2	
13	Словниковий склад польської мови. Польська лексика з погляду активного та пасивного запасу	2	2

14	Числівник як частина мови	2	
15	Звороти привітання	2	
16	Основні принципи польської орфографії	2	
17	Комунікативна організація складного речення в українській та польській мовах.	2	
18	Поняття фразеологічної норми. Принципи правильного послуговування фразеологізмами	2	2
19	Мовленнєвий етикет поляків на тлі мовленнєвого етикету українців та інших народів	2	
20	Мова і стиль літератури новопольської доби	2	
Разом		40	10

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Змістовий модуль 1. Фонетика і фонологія. Тема 3, 5, 6	7	22
2	Змістовий модуль 2. Орфографія. Тема 2, 3, 5	7	22
3	Змістовий модуль 3. Морфологія. Тема 1-6, 9, 11-14	28	26
4	Змістовий модуль 4. Синтаксис. Тема 1, 2-4, 6-7.	14	22
5	Змістовий модуль 5. Лексикологія, лексикографія, фразеологія. Тема 1, 4, 6-19	21	22
6	Змістовий модуль 6. Мовленнєвий етикет. Тема 3, 4-5, 7	14	26
7	Змістовий модуль 7. Історія польської мови. Тема 2, 4	7	20
Разом		98	160

Самостійна робота є формою організації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Вона передбачає створення умов для найповнішої реалізації творчих можливостей студентів, розвитку їх самостійного мислення та формування вмінь науково-дослідницької діяльності. Самостійна робота також передбачає здійснення контролю за рівнем засвоєння студентами навчального матеріалу та надання їм методичної допомоги зі сторони викладача.

Самостійна робота студентів включає:

- підготовку теоретичних питань курсу;
- складання письмових узагальнень до теми у вигляді тез (5-6 стор.);
- підготовку до практичних занять, виконання усних і письмових завдань, опрацювання основної й додаткової літератури з кардинальних проблем;
- складання таблиць, схем тощо.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Знання студентів оцінюється з самостійної роботи за наступними критеріями:

- «відмінно» - студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої літератури, аргументовано висловлює свої думки, вміє застосовувати вивчений матеріал при розв'язанні вправ, проявляє творчий підхід до виконання завдань;
- «добре» - студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми який винесений самостійну роботу, володіє певним обсягом навчального матеріалу,

здатний його аналізувати та застосовувати при розв'язанні вправ, але не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності;

- «задовільно» - студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання, володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, невпевнено орієнтується в рекомендованій літературі, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях;

- «незадовільно» - студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання або ж володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно, не знає основних термінів з практичної граматики, не орієнтується в літературі.

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання виконується студентом в позааудиторний час і перевіряється викладачем за розкладом консультативних та індивідуальних занять викладачів кафедри. Основною метою цього виду діяльності є поглиблення набутих студентами під час аудиторних занять та удосконалення вмінь та навичок здійснення наукового аналізу семантичних явищ та демонстрації дослідних прийомів на конкретному текстовому матеріалі.

Студент виконує індивідуальне навчально-дослідне завдання у формі написання академічного есе (реферату) обсягом 6–10 сторінок друкованого тексту формату А-4 або виготовлення відеопрезентації (10-20 слайдів) на одну із запропонованих тем.

Академічне есе повинно містити такі структурні елементи як вступна частина, в якій зазначається проблематика та термінологічний апарат до теми, основна частина (виклад теоретичного матеріалу по темі та надання ілюстративних прикладів, що підтверджують задекларовані теоретичні положення), висновки та список використаної літератури. (Есе може виконуватись як українською так і польською мовою).

Відеопрезентація виконується у довільній формі (формат PowerPoint) з обов'язковим наданням відповідних дефініцій до обраної тематики, ключових теоретичних положень, викладених у лаконічній формі, та наданням ілюстративних прикладів, що вдало підтверджують теоретичні положення по темі. Оцінюватиметься також творчий підхід та естетичність відеоподання матеріалу. На перевірку здається диск з відео презентацією (CD) та примірник роздрукованого матеріалу у форматі А-4.

Критерії оцінювання

Академічне есе оцінюється на **“відмінно”** (9-10), якщо:

- 1) тема есе актуальна та відзначається практичною значущістю;
- 2) у роботі здійснено ґрунтовний аналіз усіх аспектів проблеми;
- 3) використано сучасні джерела, у тому числі періодичні видання з лінгвістики, монографії, які дають змогу висвітлити теоретичні й прикладні аспекти теми;
- 4) матеріал роботи добре структурований та логічно викладений та побудований на аналізі конкретних мовних прикладів, що вдало підтверджують задекларовані теоретичні положення;

5) висновки відповідають завданням роботи, свідчать про реалізацію мети дослідження;

6) рекомендації є обґрунтованими та мають практичний характер;

7) роботу оформлено з дотриманням встановлених правил та у відповідності до сучасних вимог оформлення списку літератури.

Академічне есе оцінюється на **“добре”** (6-8), якщо:

1) тема есе актуальна;

2) у роботі здійснено аналіз основних аспектів проблеми;

3) використано джерела, які дають змогу розкрити теоретичні й прикладні аспекти теми;

4) матеріал роботи структурований, логічно викладений та побудований на аналізі конкретних мовних прикладів, що підтверджують задекларовані теоретичні положення;

5) висновки відповідають завданням роботи;

6) рекомендації мають практичну значущість;

7) оформлення роботи в цілому відповідає встановленим правилам.

Академічне есе оцінюється на **“задовільно”** (3-5 б.), якщо:

1) здійснений студентом теоретичний аналіз не повною мірою відповідає темі, меті і завданням есе;

2) використані джерела не дають можливості повністю розкрити проблему;

3) висновки не повністю відповідають завданням роботи;

4) рекомендації недостатньо обґрунтовані;

5) робота в цілому оформлена згідно з правилами, але є певні недоліки.

Академічне есе оцінюється на **“незадовільно”** (0-2 б.) якщо:

1) тема реферату неактуальна і не має практичної значущості;

2) здійснений аналіз не відповідає темі, меті і завданням дослідження;

3) у змісті реферату не аналізується конкретний мовний матеріал, певні положення не ілюструються емпіричним матеріалом, в т.ч. таблицями, графіками тощо.

4) висновки не відповідають завданням роботи;

5) оформлення роботи не відповідає встановленим правилам.

Методичні вказівки до виконання ІНДЗ

1. Оберіть тему повідомлення.

2. Доберіть літературу, у якій розкривається тема. При цьому можна послуговуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, тематичним), мережею Інтернет.

3. Складіть план.

4. Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел.

5. Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану.

6. Проаналізуйте та оцініть висвітлену проблему.

7. Оформіть повідомлення відповідно до вимог.

8. У кінці повідомлення подайте Список використаної літератури.

9. Здайте повідомлення викладачеві в зазначений термін.

Орієнтовні завдання для індивідуальної роботи (ІНДЗ)

1. Поняття перекладу. Значення перекладу для людства. Роль перекладача у сучасному світі.
2. Усний переклад: послідовний (абзацно-фразовий та конференц-переклад); синхронний (власне синхронний, синхрон-нашіптування, контрольний синхрон); переклад з листка).
3. Письмовий переклад: науково-технічний, переклад суспільно-політичної літератури та публіцистики, художній.
4. Комп'ютерний (машинний) переклад. Комунальний переклад.
5. Перекладознавство як самостійна наукова дисципліна. Теорія перекладу як складова перекладознавства, її виникнення, предмет, мета та завдання. Теорія перекладу в контексті лінгвістичних дисциплін, її зв'язок з іншими дисциплінами гуманітарного циклу.
6. Моральні принципи перекладача. Норми поведінки перекладача. Професійна придатність та професійні вимоги. Правовий та суспільний статус перекладача.
7. Переклад у давнину та епоху античності.
8. Переклад у добу Середньовіччя.
9. Переклад у Європі XIV–XIX ст.
10. Переклад у Європі XX ст.
11. Дві тенденції в історії перекладу: буквалізм та прагнення “передати дух” оригіналу. Вільний переклад.
12. Теорія неможливості перекладу та її прихильники.
13. Переклад як особливий вид комунікації.
14. Перекладність як передумова еквівалентності: принципова неперекладність. Абсолютна перекладність та теорія універсалій Н. Хомського. Принцип відносної перекладності.
15. Інваріант перекладу: ситуативний контекст, денотативний зміст, сигніфікативний зміст, інтерпретативний зміст, внутрішньомовний зміст.
16. Рангова ієрархія компонентів змісту: інваріантні компоненти, інваріантно-варіабельні компоненти, варіабельні компоненти, порожні компоненти, доміанти перекладу.
17. Поняття перекладацької еквівалентності, цінності перекладу та адекватності перекладу.
18. Історичні концепції і універсальні моделі перекладацької еквівалентності.
19. Етапи процесу перекладу: сприйняття, відтворення та контроль готового тексту. Перекладацькі стратегії.
20. Одиниця перекладу та способи її виокремлення: переклад на рівні фонем/графем, переклад на рівні морфем, переклад на рівні слів; переклад на рівні словосполучень, переклад на рівні речень, переклад на рівні тексту.
21. Теорія відповідності у перекладі: еквівалентні, варіантні та контекстуальні відповідники.
22. Теорія трансформацій при перекладі: лексичні, граматичні та лексико-граматичні трансформації.
23. Інтернаціональна лексика та її передача при перекладі. Міжмовні омоніми. Проблема “фальшивих (неправдивих, несправжніх) друзів” перекладача.

24. Переклад фразеологічних одиниць: використання еквівалентних та варіантних відповідників; описовий, приблизний та актуалізований переклад [6, с. 176–190; 7, с. 192–193; 11].

24. Безеквівалентна лексика та способи її відтворення при перекладі.

25. Передача вигуків та звуконаслідувань при перекладі.

26. Особливості передачі власних назв при перекладі.

27. Особливості передачі власних імен при перекладі.

28. Особливості відтворення екзотизмів або слів-реалій при перекладі.

29. Види відхилень від літературної норми та їх передача у перекладі.

30. Особливості перекладу віршованих творів.

31. Особливості перекладу дитячої літератури.

32. Особливості перекладу драматургії.

33. Особливості перекладу художніх фільмів: дублювання.

34. Особливості перекладу художніх фільмів: субтитрований переклад.

35. Особливості перекладу белетристики.

10. Методи навчання:

лекція-діалог, проблемний виклад матеріалу, метод спостереження й аналізу мовних фактів, організація самостійного пошуку матеріалу, робота з науковою літературою, SOS-метод, використання освітнього навчального середовища «Moodle».

11. Форми контролю:

усне опитування під час семінарських занять, модульні експрес-тести, підсумкові модульні тести, презентація академічних есе, рефератів, огляд відео-презентацій в PowerPoint, співбесіда на екзамені.

12. Критерії оцінювання

Увесь навчальний процес повинен відбуватися на засадах чесності, справедливості, відповідальності за результати своєї роботи, довіри до усіх учасників дидактичного процесу, об'єктивності оцінювання, толерантності, соціальної та гендерної рівності. Жодні форми порушення академічної доброчесності (недбайливе цитування, присвоєння чужих ідей чи робіт, плагіат, псевдоавторство, неповажне ставлення до учасників освітнього процесу тощо) недопустимі. У разі таких дій – адекватна реакція відповідно до Кодексу академічної доброчесності.

Здобувач повинен систематично відвідувати практичні заняття з курсу, не запізнюватися, аби не переривати роботу викладача та своїх колег, не симулювати поганий стан здоров'я під час проведення модульних робіт, заліків, екзаменів і под. Усі усні завдання належить складати у призначений викладачем час.

Письмові завдання, творчі проекти і под. слід подати на перевірку у визначений викладачем час, оформивши відповідно до вимог, що ставляться до такого виду робіт.

Методами діагностики успішності навчання є перевірка міри засвоєння теоретичного матеріалу, адекватного розуміння понять, правильного вживання лінгвістичних термінів, вміння оперувати здобутими знаннями під час виконання певних видів робіт на практичних заняттях. Форми контролю: виконання вправ, лінгвістичних задач, перевірка самостійно виконаних студентами завдань (написання конспекту відеолекцій, опрацювання додаткової літератури тощо).

Максимальний бал студент отримує за умови бездоганного виконання завдань, дотримання при цьому правил академічної доброчесності, відвідування практичного заняття. Відсутність на занятті з поважних причин (за умови підтвердження) передбачає можливість перескладання теми, однак унеможлиблює отримання максимальної оцінки, зменшуючи її на бал.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
33-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення курсу представлено наступними навчально-методичними матеріалами:

- робоча програма;
- стислі конспекти лекцій (електронний варіант);
- питання до семінарських занять (електронний варіант);
- практичні завдання за тематикою змістових модулів (електронний варіант);
- тестові завдання (на паперових носіях, на платформ Moodle);
- індивідуально-дослідні завдання.

15. LITERATURA PODSTAWOWA:

Фонетика і фонологія

1. М., Gałczyńska A. i in. Język polski. Kompendium. Warszawa, 2005.
2. Dunaj B. Rozwój systemu fonetyczno-fonologicznego polszczyzny XX wieku. *Polszczyzna XX wieku. Ewolucja i perspektywy rozwoju* / pod red. S. Dubisza i S. Gajdy. Warszawa, 2001. – S. 75-83.
3. Karpowicz T. Kultura języka polskiego. Wymowa, ortografia, interpunkcja. Warszawa, 2009.
4. Nagórko A. Podręczna gramatyka języka polskiego. Warszawa, 2010.
5. Ostaszewska D., Tambor J. Fonetyka i fonologia współczesnego języka polskiego. Warszawa, 2001.
6. Szpyra-Kozłowska J. Wprowadzenie do współczesnej fonologii. Lublin, 2002.
7. Wróbel H. Gramatyka języka polskiego. Kraków, 2001.

Орфографія

1. Tarnowska E. Dyktanda z powtórką zasad ortografii. Warszawa, 2003.
2. Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni / Oprac. Polański E. Warszawa, 2003.

Морфологія

1. Кравчук А. Польська мова – українцям. Іменна словозміна з елементами синтаксису. Львів, 2008.
2. Bańko M. Wykłady z polskiej fleksji. Warszawa, 2002.
3. Encyklopedia językoznawstwa ogólnego. Red. K. Polański. Wrocław etc., 2003.
4. Formy i normy, czyli poprawna polszczyzna w praktyce. Red. K. Mosiołek-Kłosińska. Warszawa, 2001. Rozdziały: Poprawność fleksyjna – nazwy pospolite – czasownik. S. 40-43; Poprawność fleksyjna i składniowa – liczebnik. S. 44-48.
5. Garczarek P. Czas na czasownik. Kraków, 2002.
6. Grzenia J. Nazwy pospolite i nazwy własne. [W:] Grzenia J. Słownik nazw własnych. Warszawa, 2003. S. 16-20.
7. Huszcza R. Jeszcze o honoryfikatywności polskich zaimków osobowych. [W:] „Poradnik Językowy”. 2000. Z. 6. S. 21-30.
8. Inny słownik języka polskiego. Red. M. Bańko. T. I, II. Warszawa, 2000.
9. Jadacka H. Kultura języka polskiego. Fleksja, słowotwórstwo, składnia. Warszawa, 2005.
10. Jadacka H. Liczebnik. [W:] Nowy słownik poprawnej polszczyzny. Red. A. Markowski. Warszawa, 2000. S. 1674-1679.
11. Język polski: Encyklopedia w tabelach. Red. W. Mizerski. Warszawa, 2000.
12. Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś, D. Kopcińska. Warszawa, 2005.
13. Klasyfikacja części mowy. [W:] Język polski. Encyklopedia w tabelach. Red. W. Mizerski. Warszawa, 2000. S. 88-91.
14. Krawczuk A. Morfologia współczesnego języka polskiego (flrksja). Część I. Lwów, 2007.
15. Kryżan-Stanojević, Sawicka I. Ćwiczenia z fleksji języka polskiego dla cudzoziemców. Toruń, 2007.
16. Łaziński M. Pan ksiądz i inni panowie. Wtórna funkcja lekceważąca jednostki pan. [W:] „Poradnik Językowy”. 2000. Z. 8. S. 29-37; Z. 9. S. 19-28.
17. Markowski A. Co i jak odmieniamy. [W:] Język polski. Poradnik Profesora Andrzeja Markowskiego. Warszawa, 2003. S. 83-238.
18. Mędak S. Praktyczny słownik łączliwości składniowej czasowników polskich. Kraków, 2005.
19. Mędak S. Słownik odmiany rzeczowników polskich. Kraków, 2004.
20. Nagórko A. Zarys gramatyki polskiej (ze słowotwórstwem). Warszawa, 2000.
21. Polański E., Nowak T. Leksykon wiedzy o języku polskim nie tylko dla uczniów. Kraków, 2010.
22. Pyzik J. Przygoda z gramatyką. Fleksja i słowotwórstwo imion. Kraków, 2000.
23. Saloni Z. Czasownik polski. Odmiana. Słownik. Warszawa, 2007.
24. Saloni Z. Wstęp do koniugacji polskiej. Olsztyn, 2005.
25. Tambor J. Po co są końcówki równoległe? [W:] Sztuka czy rzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego. Red. A. Achtelik i J. Tambor. Katowice, 2009. S. 9–20.

26. Uniwersalny słownik języka polskiego. Red. S. Dubisz. T. I-IV. Warszawa, 2003.
27. Wierzbicka-Piotrowska E. Zaimki nieokreślone w wybranych gramatykach języka polskiego. [W:] Czynić słowami. Studia ofiarowane Krystynie Długosz-Kurczabowej. Red. H. Karaś. Warszawa, 2006. S. 352-366.
28. Wróbel H. Gramatyka języka polskiego. Kraków, 2001.

Синтаксис

1. Nagórko A. Zarys gramatyki polskiej. Warszawa, 2005.
2. Wróbel H. Gramatyka języka polskiego. Kraków, 2001.

Лексикологія, лексикографія, фразеологія

1. Bańko M. Z pogranicza leksykografii i językoznawstwa. Warszawa, 2001.
2. Bąba S. Frazeologia polska. Studia i szkice. Poznań, 2009.
3. Frazeologia. [W:] Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś i D. Kopcińska. Warszawa, 2005. S. 507-513.
4. Język polski. Red. S. Gajda. Opole, 2001.
5. Krawczuk A. Wybrane zagadnienia poprawności frazeologicznej. Innowacje frazeologiczne w języku polskim. Tendencje rozwoju polskiej frazeologii. [W:] A. Кравчук Лексикологія і культура польської мови. Т. II: Культура мови. Київ, 2011. С. 388-421.
6. Lewicki A. M., Pajdzińska A. Frazeologia. [W:] Współczesny język polski. Red. J. Bartmiński. Lublin, 2001. S. 315-333.
7. Współczesny język polski. Red. J. Bartmiński. Lublin, 2001.

Мовленнєвий етикет

1. Etykieta językowa. [W:] Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś i D. Kopcińska. Warszawa, 2005. S. 627-633.
2. Grzeczność na krańcach świata. Red. M. Marcjanik. Warszawa, 2007.
3. Grzeczność nasza i obca. Red. M. Marcjanik. Warszawa, 2005.
4. Krawczuk A. Pragmalingwistyka. Polska etykieta językowa. Zmiany w zwyczajach językowych Polaków na przełomie wieków. [W:] Кравчук А. Лексикологія і культура польської мови. У 2 т. Т. 2.: Культура польської мови. Київ, 2010. S. 422-489.
5. Marcjanik M. ABC grzeczności językowej. [W:] Polszczyzna na co dzień. Red. M. Bańko. Warszawa, 2006. S. 231-310.
6. Marcjanik M. Etykieta językowa. [W:] Współczesny język polski. Red. J. Bartmiński. Lublin, 2001. S. 281-291.
7. Marcjanik M. Grzeczność w komunikacji językowej. Warszawa, 2007.
8. Marcjanik M. Mówimy uprzejmie. Poradnik językowego savoir-vivre'u. Warszawa, 2009.
9. Marcjanik M. Polska grzeczność językowa. Kielce, 2002.
10. Markowski A. Językowa grzeczność po polsku. [W:] A. Markowski. Jak dobrze pisać i mówić po polsku. Warszawa, 2000. S. 53-101.
11. Przybylska R. Akt komunikacji językowej; Teoria aktów mowy. [W:] R. Przybylska. Wstęp do nauki o języku. Podręcznik dla szkół wyższych. Kraków, 2003. S. 20-27.
12. Życzenia na każdą okazję. Wybór tekstów: J. Szczepniak. Olsztyn, 2007.

Історія польської мови

1. Dubisz S. Język – historia – kultura. (Wykłady, studia, analiza). Warszawa: Zakład Graficzny Uniwersytetu Warszawskiego, 2002.

Література для роботи над ІНДЗ

1. Korunets I. V. Theory and Practice of Translation. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: Нова Книга, 2000. 446 с.
2. Гаврилів Т. Текст між культурами. *Перекладознавчі студії*. Київ : Критика, 2005.
3. Дзера О. Жанри художнього перекладу. *Записки перекладацької майстерні*. Т. 1. Львів, 2001.
4. Зорівчак Р. Перекладачі для України ХХІ сторіччя. *Записки Перекладацької майстерні*. Т. 1. Львів, 2001.
5. Зорівчак Р. Художній переклад в Україні і буття нації (Спроба історико-літературного осмислення). *Записки Перекладацької майстерні*. Т. 1. Львів, 2001.
6. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця : Нова Книга, 2006. 592 с.
7. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Посібник. Київ, 2003. 280 с.
8. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Підручник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 512 с.
9. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Вінниця : Нова Книга, 2003. 160 с.
10. Мастиляк В. Проблема перекладу назв міфологічних істот з польської на українську мову (на прикладі творів С. Лема “Кіберіада” та А. Сапковського “Відьмак”). *Славістичні записки*. 1999. № 1.
11. Содомора А. Sub aliena umbra. Під чужою тінню. Львів, 2000.
12. Шмігер Т. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. Київ : Смолоскип, 2009. 342 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

- Підручники польської мови. URL: http://znpu.org.ua/materialy-dydaktyczne/podreczniki/?fbclid=IwAR1hRUU-n3aRnmf9gtvczvl2hphUD9ZI8BS_MY7_9iIA7IK1sEx9ETMQOo
- Польські прислів'я і приказки. URL: <http://przyslowia-polskie.pl/?fbclid=IwAR2kC1oJsiphS2NSVodoxf0cG2B5sutHcXRQlt2rkudXpsqOzqJCnU6T2o>
- Тести на знання польської мови. URL: https://kanapka.pl.ua/testy/?fbclid=IwAR0vJ_IFbX8P0LHTfOZmNYb5Rf3d4ma4HtoWhaNAIPN5dNSgrOP5uDXR3g
- Польща і культура Польщі. URL: <https://culture.pl/en>
- Польський сленг. URL: http://vsetutpl.com/polskyy-sleng?fbclid=IwAR3o_N67NTfg57kvLs9NNyo64yWpb1_kyzru9n2QmlOHMvRMTeZFtrUOU
- Польська мова самостійно: додатки, програми, книги. URL: https://studway.com.ua/vivchitipolsku/?fbclid=IwAR0BYdmlrux3R6zJuyQPozBzxSKFE6tuPtA1uPTkbvbN_CEcQ-PBZaOKRks